

ния, които за българина сж престжпления, като напр. многоженството и т. н. На трето мѣсто отоманският наказателен законъ предвижда нѣкои наказания, които не сж могли да бждатъ изпълнени въ освободена България, като затваряне въ крепостъ, заточение и пр. Вънъ отъ това, цѣлата система на тоя законъ е била вече устарѣла. Въ него липсва почти обща часть. Той не съдържа систематиченъ дѣлежъ на престжпнитѣ деяния, нито правила за причинитѣ, които смекчаватъ или увеличаватъ вината, както и за причинитѣ, които изключватъ наказателното преследване и изпълнението на наказанието. Той не познава института на наказателната давностъ.

Посоченитѣ недѣзи, както и още много други, даватъ поводъ презъ 1888 г. на тогавашния министъръ на правосъдието Д-ръ К. Стоиловъ да подхвае почина за изработване на български наказателенъ законъ. Съ приготвянето на предварителния проектъ бива натоваренъ тогавашния русенски прокуроръ Ал. Дяковичъ, който свършва възложената му работа още сжщата година. Предварителниятъ проектъ бива преработенъ отъ една 12-членна комисия и представенъ на разглеждане въ V-то обикновено Народно събрание съ докладъ на министра отъ 1 октомври 1888 г. Събранието приема проекта по начало и пристжпва къмъ разглеждането на второ четене. При обсжждането, обаче, на чл. 157 (цѣлиятъ законопроектъ е съдържалъ 506 члена) министрътъ се вижда принуденъ да го оттегли. Сжщиятъ законопроектъ следъ нова преработка, бива внесенъ пакъ отъ сжщия м-ръ въ VIII. О. Н. С. (1895), което го приема, като го допълва съ нова глава (IX) за възстановяването на правата. Законътъ влиза въ сила отъ 1 май 1896 г. и да бжде действаще право и продължава до днесъ, като е претърпѣлъ около 16 измѣнения и допълнения.

Законътъ е изработенъ по образца на най-модернитѣ наказателни законници по онова време — на първо мѣсто по унгарския отъ 1878 г., нидерландския отъ 1881 г., проекта за руското уголовное уложение отъ 1886 г. и т. н.

Наказателниятъ законъ възприема двойния дѣлежъ на престжпнитѣ деяния — престжпления и нарушения. За жалость, обаче, разграничителниятъ критерий за тоя дѣлежъ не е ясно очертанъ. Наказателната система на тоя законъ е изгра-

дена върху основата на наказанието лишаване отъ свобода. Всички останали наказания стоятъ на заденъ планъ. Наказанията се дѣлятъ на главни и допълнителни. Къмъ главнитѣ се отнасятъ: смъртното наказание, доживотниятъ строгъ тъмниченъ затворъ, временниятъ строгъ тъмниченъ затворъ (отъ 1 г. до 15 г., а при особни случаи до 20 г.), тъмниченъ затворъ (отъ 1 день до 3 г., въ особни случаи до 4 г.), запиране, глоба и мѣмране. Смъртното наказание има у насъ много ограничено приложение. Съ такоза наказание сж заплашени само (7) престжпления по чл. 100 (измѣна) чл. 111 (предателство въ време на война), чл. 162 (издаване на военни тайни), 247 (предумишлено убийство), чл. 328 (грабежъ придруженъ съ убийство) чл. 385 (палежъ придруженъ съ убийство или друго престжпление) и чл. 391 (разрушаване на обитаеми здания, кораби т. н. чрезъ взривни вещества). Тая санкция, обаче, не е абсолютно опредѣлена. Смъртното наказание може да бжде замѣнено, съгласно чл. 61, съ строгъ тъмниченъ затворъ, а когато подсждимия е надъ 65 г. възраст, замѣната съ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ е задължителна. Нашата действителностъ, обаче, напоследъкъ е такава, че фактически много редко се издаватъ смъртни присжди, а още много по-редко се прилагатъ тѣ, поради честото имъ неутвърждаване отъ държавния глава. Къмъ допълнителнитѣ наказания спадатъ: лишаването отъ права, конфискуване на отдѣлни предмети и обнародване на присждата.

Въ сравнение съ повечето чуждестрани наказателни закони, нашиятъ наказателенъ законъ е много по-напредничавъ отъ тѣхъ. Като доказателство за тоза могатъ да бждатъ посочени институтитѣ на предсрочното освобождаване (чл. чл. 20—24), на реабилитацията и на условното осжждане (закона за условното осжждане). Съ пързия се дава възможностъ на ония затворници, които докажатъ съ доброто си поведение, че сж се поправили, да бждатъ освободени отъ затвора преди изтичане на срока опредѣленъ въ присждата имъ, Съ реабилитацията се дава възможностъ на лишенитѣ отъ права следъ отбиване на наказанието да възстановятъ правата и единъ видъ да възкръснатъ въ правно отношение за нозъ животъ. А условното осжждане цели да премахне лошитѣ страни на крат-